

J. POTOČANAC

PROIZVODNJA PŠENICE U ZAGREBAČKOJ REGIJI

– današnje stanje i projekcija povećanja proizvodnje –
A. UVOD

Sadašnja je situacija u opskrbljivanju pšenicom prehrambene industrije Zagreba krajnje nezadovoljavajuća. Oko 88% potrebnih količina se mora nabavljati iz drugih proizvodnih područja – Slavonije i Vojvodine.

Proizvodnja pšenice u regiji je zapostavljena, iako zemljišni pa i oranični kapaciteti i potencijali nisu mali. Koriste se tek minimalno. Tako se je 1983. godine proizvelo samo 94.140 tona, a otkupilo samo 24.520 tona. Prema tome su nabavke pšenice iz regije podmirivale samo 12% potreba (Zagreba). Podaci Privredne komore Zagreb 1983. Tab. 1).

Spomenuta situacija sa primarnom sirovinom u proizvodnji i otkupu stvara prehrambenoj industriji Zagreba već danas velike i financijske i ekonomske probleme. Teškoće će sutra biti još veće zbog smanjivanja sjetvenih površina pšenice i u Slavoniji i Vojvodini.

Na probleme i mogućnosti unapređenja i povećanja proizvodnje pšenice na poljoprivrednim površinama GZO i ZO Zagreba se ukazuju već duže vrijeme. No raspravlja se o cjelokupnoj toj problematici i donose potrebni zaključci na odgovornim društveno-političkim nivoima tek od 1980. godine u vezi sa:

- problemom uređenja poljoprivrednog zemljišta na području ZO Zagreb itd. (Tab.2)
- problemom i mogućnostima unapređenja primarne poljoprivredne proizvodnje općenito,
- mogućnostima unapređenja proizvodnje pšenice na području regije, kako bi do 2000 godine prehrambena industrija Zagreba većinu potrebnih količina osigurala si sa proizvodnih područja zagrebačke regije (Tabela 3.)

U skladu sa iznijetim problemima primarene proizvodnje pšenice zagrebačke regije bi prema podacima Privredne komore Zagreb i drugim izvorima dao pregled:

- sadašnja potreba pšenice; načina opskrbljivanja prehrambene industrije s jedne, te stanja primarne proizvodnje regije s druge strane, kao i
- mogućnosti povećanja proizvodnje pšenice u regiji do 2000 godine sa prijedlogom potrebnih biotehnoških mjera organizacionih mjera, i investicija neophodnih u modernoj proizvodnji pšenice.

B. SADAŠNJE POTREBE I STANJE PROIZVODNJE PŠENICE U REGIJI

Stanovništvo regije, potrebe pšenice za 1984. godine, te proizvodnja u 1983. godini iskazani su u Tabeli 1.

Podaci iz tabele 1. pokazuju da stanovništvo zagrebačke regije danas broji 1,208.000 stanovnika i da treba za njegovu prehranu – na uzimajući u obzir proizvodnju za druge regije i za izvoz – oko 205.000 tona merkantilne pšenice, raznolike po namjeni, te

Tab. 1 Stanovnika, potrošnja i proizvodnja pšenice

OPĆINA	U godini 1984.		Proizvodnja zrna u 1983.		
	Stanovnika	Potrošnja u tonama	površine ha	Proizvedeno tona	Prirod t/ha
GZO – Zagreb	892.090	151.655	6.275	23.242	3,7
ZO – Zagreb	316.274	53.766	24.268	70.898	2,9
Ukupno:	1,208.364	205.421	30.543	94.140	3,08

Bilješka: Potrošnja zrna pšenice per capita 170 kg.

– da je prema podacima Privredne komore Zagreb proizvedeno pšenice u regiji 1983. godine oko 94.140 tona. Od čega 13.180 na društvenom, a oko 80.950 na privatnom sektoru proizvodnje, te

– da je npr. u 1983. godini prehrambena industrija regije uspjela nabaviti od proizvodnje u regiji 24.520 tona. To je samo 15,8% od potreba prehrambene industrije Zagreba.

Ostale količine su se morale nabaviti iz drugih proizvodnih područja Hrvatske /Slavonije/ i Vojvodine.

Raspoloživi zemljišni kapaciteti ove regije iskazani su (podaci Privredne komore Zagreb) u Tabeli 2.

Tab. 2

Obradive poljoprivredne površine

Poljopriv. površine ha.	Pašnjaci ha.	Ukupno ha.	Oranice i vrtovi ha.	Voćnjaci ha.	Vinogradi ha.	Livade ha.
313.163	31.297	280.479	168.200	8.686	13.479	89.833
100%	10%	89,6%	53,7%	2,8%	4,4%	28,7%

Iz tabele se vidi da je struktura poljoprivrednih površina vrlo nepovoljna.

Učešće pašnjaka sa 10.0%, a livada sa 28,7% je i suviše visoko. Ako se tome pribroje još 11.250 ha općenarodne imovine, koja je u društvenom vlasništvu, no ne obrađuje se. To je onda ukupno 42,3% od poljoprivrednih površina regije, koja se faktično ne obrađuju.

Učešće oranica, koje se obrađuju, iznose prema tome samo 50,1%. Slavonija ima učešće oraničnih površina 80,7% od ukupnih obradivih poljoprivrednih površina.

Spomenuta struktura poljoprivrednih površina je posljedica još uvijek neriješenih krajnje nepovoljnih hidroloških prilika zemljišta regije.

Pa i struktura sjetve je time određena. Tako se jesenskih kultura - gdje dominira pšenica sa 54,2% - sije na oko 58.200 ha, proljetnih - gdje dominira kukuruz sa 68,9% na oko 108.300 ha. (Podaci Privredne komore Zagreb).

Navedeni podaci pokazuju da se poljoprivredno zemljište u regiji još uvijek iskorištava krajnje ekstenzivno i po kulturama i po sistemima i intenzitetu proizvodnje.

Tako je na spomenutih 30.543 ha (Tabela 1.) pšenice zasijanih u gospodarskoj godini 1982/1983. - inače klimatski povoljnoj godini - ostvarena prosječna proizvodnja od samo 3,21 tonu zrna po ha. To je niže od Republičkog prosjeka.

Na 26.383 ha privatnog sektora prosjek je bio samo 3,07 tona po ha.

Isto je tako bio nizak prirod i na društvenom sektoru proizvodnje. Svega prosječno 4,5 tona/ha na 2.925 ha.

Ovako niska prosječna proizvodnja društvenog sektora je posljedica velikog variranja priroda od organizacije do organizacije. Najniži prirod bio je 2,2 tone, a najviši 5,3 tone zrna po hektaru.

Prirod od 5,3 tone po ha, ostvaren na 1.024 ha Agroposavine Ivanić Grad - oranica uredenih i neuredenih - može nas zadovoljiti. Adekvatan je prirodima društvenog sektora Slavonije. To, a naročito maksimalni prirod ostvareni u 1982. godini i 1983. na površinama istog Poljoprivrednog kombinata ukazuju, da je već i danas - iako su radovi na uredenju zemljišta područja Črnc-polja u toku - moguće na društvenom pa i na privatnom sektoru proizvodnje povisiti po hektaru kao i ukupnu proizvodnju.

Agromelioracijski radovi na uredenju poljoprivrednog zemljišta, započeto 1980. na Črnc-polju, kad se dovrše dovesti će u zagrebačkoj regiji do bitnih izmjena današnjeg stanja strukture površina i sistema proizvodnje u slijedećem:

- učešće livada i pašnjaka, te neobrađenih površina će se smanjiti i to mnogo. Čak - 80.000 ha.

- za toliko će se povećati površine oranica i vrtova.

Od sadašnjih 168.200 bi se povisilo na oko 210.000 ha.

no ne samo da će doći do povećanja oraničnih površina nego će doći i do izmjena u strukturi korištenja poljoprivrednog zemljišta; do izmjene kultura, nivoa tehnologije, povećanja hektarskih priroda i ukupne proizvodnje.

Izvođenje svih tih radova je dalja budućnost. No već se sada ukazuje neophodnost izrade studije savremene gospodarske osnove poljoprivredne proizvodnje kako bi se na uredenim poljoprivrednim površinama mogla organizirati moderna proizvodnja.

Danas, u ovoj analizi stanja i projekciji unapređenja proizvodnje pšenice u zagrebačkoj regiji nas interesira, kako bi se sa uvođenjem u proizvodnju modernih sorti i tehnologije moglo što brže odnosno do 2000 godine povećati proizvodnja pšenice. Time bi se

trebale smanjiti nabavke pšenice iz drugih proizvodnih područja tj. ovisnost prehrambene industrije Zagreba o proizvodnji drugih regija. U tom bi smislu ukazali na ono najvažnije iz moderne linije proizvodnje pšenice i kako što bolje iskoristiti oranične površine regije u proizvodnji pšenice.

C. SORTA PŠENICE, ZEMLJIŠTE I TEHNOLOGIJA – FAKTORI MODERNE PROIZVODNJE

Činjenica je da su u proizvodnji pšenice prirod po jedinici površine i ukupna proizvodnja rezultat usklađenosti djelovanja niže navedenih makrofaktora proizvodnje.

1. Sorta pšenice – sa svojim potencijalom rodnosti, adaptabilnosti i stabilnosti proizvodnje je tvornica koja proizvodi hranu.
2. Zemljišno-klimatski faktor – njegova osposobljenost za proizvodnju je stanište proizvodnje, uzgoja pšenice, te
3. Tehnološko-agrotehničke mjere proizvodnje su isto tako važan makrofaktor proizvodnje.

O usklađenosti i intenzitetu spomenutih triju faktora u liniji proizvodnje ovisi prirod i njegova visina.

Svakako da na proizvodnju utječu i: određene organizacione mjere, (naročito na privatnom sektoru proizvodnje) opremljenost proizvođača sa repromaterijalima, cijena pšenice itd.

O spomenutim faktorima proizvodnje, njihovu značenju u proizvodnji pojedinačno kao i kad djeluju u kompleksu u tzv. optimalnoj strukturi ukazao bi i dao određene prijedloge.

I – Sorta pšenice kao faktor proizvodnje

Domaća je znanost kreirala veći broj visokorodnih sorti za intenzivnu proizvodnju u našim klimatsko-edaskim prilikama.

U širokoj proizvodnji Zagrebačke regije je do sada provjereno u proizvodnji svega par od tih sorti. Zadovoljavajuće rezultate su dale LONJA I KORANA –

One su u intenzivnoj proizvodnji na većim površinama – dreniranim i nedreniranim – "Agroposavine" Ivanić Grad ostvarile prosječne prirode u zadnje dvije godine od 50-55 dt/ha zrna, a maksimalne prirode:

- 60 – 75 dt/ha na dreniranim površinama, odnosno
- 45 – 55 dt/ha na površinama gdje je izvedena samo osnovna kanalska mreža.

To pokazuje da se sa navedenim sortama na velikom dijelu površina regije i na društvenom a i na privatnom sektoru proizvodnje mogu postizati isti ili slični prirodni zrna po hektaru. Iz podataka Tabele 1. i ranijeg teksta se vidi da se to ne ostvaruje na većem dijelu regije. Pitanje je, zašto?

Po našem sudu, tome ima više razloga. No, jedan od važnijih je, sjetva lošeg sortnog sjemena i ekstenzivna tehnologija (npr. gnojidba samo sa 30 kg/ha čistoga N na privatnom sektoru proizvodnje).

Toga radi je potrebno i predlažem, da se mijenja cijeli sistem opskrbe proizvođača regije sa sjemenom i repromaterijalom s jedne kao i nivo tehnologije s druge strane. U vezi toga konkretno se predlaže, slijedeće:

1. da se jedna poljoprivredna organizacija regije osposobi za proizvodnju i doradu provjerenih visokorodnih sorti za potrebe proizvodnje cijele regije.

2. da distribuiranje sjemena tih sorti vrše poljoprivredne organizacije te njihove kooperacija po općinama: zadružni savez regije, te "Žito Zagreb" poslovna zajednica. No, da distribucija ne bude na kupoprodajnim odnosima, kako to danas radi trgovačka mreža u plasiranju sjemena.
3. da se u vezi opskrbe sa kvalitetnim sortnim sjemenom osposobi jedna poljoprivredna organizacija kako za proizvodnju tako i za doradu sjemena u količini od 10–12.000 tona.
4. određene stručne i proizvodne organizacije regije preuzmu organizaciju i naciju poslova iz tz. projekta unapređenja proizvodnje pšenice u regiji – posebno poslova iz proizvodnje i dorade sjemena.

Važno je još istaći i slijedeće: za zasijavanje 30–40.000 ha sjemena pšenice u regiji potrebno je proizvesti, doraditi i distribuirati 10.000–13.000 tona kvalitetnog sortnog sjemena, čija se današnja vrijednost kreće između 420–450 miliona dinara.

Najveći dio toga sjemena se putem trgovačke mreže, i to ne uvijek najpogodnijih sorti, se isto tako nabavlja sa područja Slavonije i Vojvodine.

Spomenutu problematiku sjemena, pa i ostalog repromaterijala treba što prije ne samo razmotriti, nego i prići njegovu rješavanju. Toga radi što bi se unapređenje proizvodnje) vrsilo uvođenjem u proizvodnju kvalitetnog sortnog sjemena i intenzivne tehnologije tj. na način kako se to radi svuda u svijetu.

U sklopu spomenute organizacije, koncepta projekta, bi trebalo proizvođače opskrbiti sa potrebnim uputstvima o savremenoj tehnologiji proizvodnje dotičnih sorti pšenica.

II – Zemljišno-klimatski faktor proizvodnje

Poslovi odvodnje i uređenja polj. zemljišta na području regije izvode se po projektima i u organizaciji OVP Zagreb i u toku idućih 10-15 godina će se bitno poboljšati hidrološke prilike polj. zemljišta cijele gornje Posavine.

To će dovesti ne samo do povećanja oraničnih površina, njegova poboljšanja, izmjene strukture i kvalitete oranica, nego i do povećanja priroda po jedinici površina.

Drugim riječima, proizvodnja regije će se po završetku radova trebati izjednačiti sa proizvodnjom Slavonije i po količini i po kvaliteti.

Tako će se završetkom projekta Črnec-polja povećati oranične površine na području općina Ivanić Grad, Dugo Selo i Sesvete za cca 13.500 ha. Od toga bi nadruštveni sektor otpalo 3.900, a na privatni 5.162 ha.

Realno je računati da će doći i do povećanja sjetvenih površina pšenice u navedenim općinama regije za cca 3.000 – 3.900 ha. i povišenja proizvodnje za cca 17–20.000 tona zrna.

U toku idućih 5–10 godina je realno za očekivati da će početi radovi na uređenju hidromelioracionog područja Lonjsko polje. Njegovim bi se uređenjem dobilo novih 14.800 ha oranica na račun pašnjaka i livada, kao i da će se prići izradi projektne dokumentacije za melioraciona područja: Odransko polje, područje rijeke Sutle, Zaprešića i Jaske.

Projektima OVP Zagreb i podacima Privredne komore Zagreb se računa, da će se na području Lonjskog polja pšenica zasijati na većim površinama na 5.700 ha. To bi dalo novih 25.000 tona pšenice.

To znači, da će se uređenjem Črnc polja i Lonjskog polja sjetvene površine pod pšenicom u regiji povećati od sadašnjih 30.500 na cca 40.700 hektara.

Svakako da bi to trebalo donijeti povećanje proizvodnje za cca. 50.000 tona - dakako uz intenzivnu tehnologiju.

U pogledu organizacije i izvođenja radova na uređenju zemljišta potrebno je konstatirati da uz OVP Zagreb i Poljoprivredne organizacije regije, kao nosioce radova na uređenju zemljišta, nije potrebna druga nova organizacija.

Potrebna je republička i gradska podrška da se radovi na Črnc polju što prije dovrše a na Lonjskom polju što prije započnu.

Klimatski faktor na uređenim oranicama regije neće biti nikakva zapreka modernoj i intenzivnoj proizvodnji pšenice. Baš obratno. Klimatski faktor regije – ovakav kakav jest – stimulira rodnost, tj. prirod po hektaru pa i ukupnu proizvodnju.

D. POVEĆANJE PROIZVODNJE I PODMIRENJE POTREBA PŠENICOM DO 2000 GODINE

Iskaz stanovništva Zagreba i regije i njegovih potreba za pšenicom u periodu 1984–2000 godine dat je u Tabeli 3.

Tab. 3

Godina	Broj stanovnika			Potrebe pšenice t.	Potrošnja po glavi kg.
	GZ–Zg.	ZO–Zg.	Ukupno		
1984.	892.090	316.274	1.208.364	205.421	170
1990.	983.000	310.870	1.293.870	194.080	150
1995.	1051.800	306.300	1.358.100	176.550	130
2000.	1106.300	301.800	1.408.000	140.090	100

Navedeni podaci pokazuju da će do 2000 godine stanovništvo regije porasti, a potrošnja pšenice po glavi stanovnika će opasti (Tabela 3.)

Zagreb sa svojom regijom bi trebao u 2000 godini za prehranu stanovništva (tu nisu uključeni prehrambeni proizvodi koji će se plasirati na druga područja i za izvoz), oko 140.080 tona pšenice.

Proizvodnja pšenice u regiji bi se trebalo do 2000 godine povećati. Tako bi do 2000 godine došlo do:

- povećanja sjetvenih površina (uređenjem polj. zemljišta) na 40.000 ha i to:
- cca 8.700 ha na društvenom, a
- cca 32.800 ha na privatnom sektoru proizvodnje
- povećanja uroda zrna po hektaru i to 5,5 tona na društvenom, a 4,5 tona po hektaru na privatnom sektoru proizvodnje,

Ukupna bi proizvodnja pšenice u 2000 godini trebala iznositi cca 180–190.000 tona zrna.

To znači, da se, izvođenjem naprijed citiranih mjera u 2000 godini može računati sa ukupnom proizvodnjom u regiji između 180–190.000 tona zrna. Uz otkup od 75% na društvenom i 50% na privatnom sektoru proizvodnje bi prerađivačka industrija Zagreba mogla na području regije otkupiti oko 107.000 tona zrna odnosno podmirila bi cca 75,0% svojih potreba za žitom.

To bi u odnosu na današnje stanje proizvodnje i otkupa (1983. god. proizvedeno oko 94.000 tona, a otkupljeno 24.520 tona a što je 12% potreba Zagreba) bio ogroman skok u osiguranju Zagreba i regije za potrebnim količinama pšenice.

No za taj skok potrebno je, da stručne i proizvodne organizacije izvrše planirane hidromelioracione radove na Črncu polju i Lonjskom polju kao i da se pride izradi projekta proizvodnje pšenice kao i svih naprijed istaknutih mjera na području regije.

E. ZAKLJUČAK

Primarna proizvodnja pšenice zagrebačke regije je nepovoljna i po :

- prirodima po hektaru i ukupnoj proizvodnji. Prosječni prirodni su bili od 2,64–3,21t/ha u četiri prošle godine. Ukupna je proizvodnja u tom periodu varirala od 65.170 tona – 94.140 tona zrna (Podaci Privredne komore Zagreb), kao
- i po učešću regije u opskrbi prehrambene industrije Zagreba i regije. Tako je npr. u 1983. godini prehrambena industrija otkupila na području regije 24.520 tona. To je 26,0% od proizvodnje. Time je podmireno samo 12,0% potreba zagrebačke regije.

Ostale količine potrebne prehrambenoj industriji, a to je 88,0% potreba, moralo se nabaviti iz Slavonije i Vojvodine. U ranijim je godinama to podmirivano iz uvoza.

Svakako da to stvara teškoće prehrambenoj industriji (u prehrani stanovništva i grada i regije) i privredi Zagreba.

S obzirom na činjenicu da se i u Slavoniji i Vojvodini proizvodnja pšenice smanjuje, za očekivati je da će teškoće oko nabave sirovine bivati sve teže i teže.

Toga radi je orijentacija na korištenje proizvodnih kapaciteta i potencijala regije s obzirom na današnje stanje primarne proizvodnje i mogućnosti povećanja proizvodnje društveno–ekonomska nužna i potreba.

Društvena akcija na unapređenju primarne proizvodnje općenito, pa i pšenice treba da je po našem sudu usmjerena u slijedećim pravcima:

1. na uređenju poljoprivrednog zemljišta kao staništa proizvodnje
2. na poboljšanju sistema i načina što boljeg iskorištavanja postojećih i novouređenih površina, kao i
3. na organizacione finansijske probleme

Činjenica je, da je danas društvena akcija na unapređenju primarne proizvodnje prvenstveno usmjerena na uređenje zemljišta. Akcija na problematici 2 i 3 je u veliko u zaostatku.

Radovi na uređenju melioracionog područja Črnec polja se odvijaju i oni će biti dovršeni do 1985. godine odnosno 1986. godine. Radove treba ubrzati i na Črnec polju, a naročito ubrzati početak radova na Lonjskom polju, te na izradu projektne dokumentacije za uređenje Odranskog polja, sliva Sutle, Zaprešića te Jaske.

Radovi se izvode u organizaciji i po projektima OVP Zagreb i poljoprivrednih organizacija regije.

No istovremeno je potrebno ukazati da se organizaciono nije ništa poduzelo po problematici intenzivnog iskorištavanja novostvorenih i poboljšanih oranica na području regije. Nema projekta za unapređenje poljoprivrede ni u cjelini ni za pšenicu.

Koristeći postojeća istraživanja i podatke iz proizvodnje pšenice na melioracionom području Črnec-polje, te projekcije perspektivnog razvoja SR Hrvatske do 2000 godine ukazao bi na značaj važnijih proizvodnih faktora kao što su sjeme (sorta) i moderna tehnologija u proizvodnji pšenice.

Sjeme: Kvalitetno sortno sjeme je dominantan faktor u proizvodnji pšenice. Od njegova kvaliteta i potencijala ovisi prirodni i stupanj iskorištavanja oranica. Tako na "Agroposavini" Ivanić Grad, zahvaljujući upotrebi kvalitetnog sjemena visokorodnih sorti, kao i primjeni intenzivne i adekvatne tehnologije postižu prirodne pšenice kao u Slavoniji. Prosjek 50–55 dt/ha zrna a maksimalno prirodne od 60–75 dt/ha – ovisno o oranici i tehnologiji.

Istovremeno su na društvenom i privatnom sektoru regije u manje više sličnim zemljišnim prilikama postizani prirodni od 22,0–45,0 dt/ha. Pitamo se za razlog? Smatramo, da je tome razlog sjetva lošeg sortnog sjemena s jedne i ekstenzivne tehnologije s druge strane. Npr. na privatnom sektoru proizvodnje dodavalo se samo 30,0 kg. čistog N po ha.

Toga radi se predlaže mjenjanje čitavog sistema proizvodnje i opskrbe proizvođača sa sjemenom i ostalim repromaterijalom potrebnim za savremenu liniju proizvodnje pšenice. To je:

1. da se jedna polj. organizacija regije osposobi za proizvodnju i doradu sjemena visokorodnih sorti pogodnih za modernu proizvodnju u regiji;
2. da se u njenom sklopu organizira proizvodnja i dorada sjemena za potrebe regije u količini od 10–12.000 tona;
3. da distribuciju sjemena i ostalih repromaterijala vrše kooperacije poljoprivrednih organizacija, Zadružni savez Zagreba itd., no ne na kupoprodajnim odnosima kao što danas radi trgovačka mreža;
4. da jedna stručno-znanstvena organizacija sa područja regije bude organizator i nosilac izrade projekta unapređenja proizvodnje pšenice u regiji;
5. da Zadružni savez Zagreb organizira proizvodnju na privatnom sektoru prema smjericama budućeg projekta pšenice.

Istakli bi još da zasijavanje u perspektivi 40.000 ha pšenice treba 12–13.000 tona kvalitetnog sjemena kao i da je sjeme najvažniji i najskuplji repromaterijal u proizvodnji pšenice.

Izvedbom radova na projektima: uređajima zemljišta, uvođenja u proizvodnju visokorodnog sjemena i moderne tehnologije (moderne linije proizvodnje pšenice) može se računati, da bi se ostvarila do 2000 godine na regiji slijedeća proizvodnja:

- sjetvena površina pšenicom iznosile bi oko 40.700 ha – povećanje za 10.700 ha,
- ukupna proizvodnja od 180–190.000 tona zrna – povećanje za 90.000 tona odnosno 100%,
- prirodi zrna po ha:
- na društvenom sektoru 5,5 tona po ha
(povećanje 1,5 tona po ha)

Broj stanovnika Zagreba i regije će 2000 godine biti prema projekciji oko 1,408.000 (tabela 3.) a potrošnja pšenice kroz kruh, brašno i tjesteninu trebala bi opasti na 100 gr zrna per capita.

To znači da bi za prehranu stanovništva trebalo oko 140.090 tona zrna.

Prema procjeni bi prerađivačka industrija Zagreba mogla otkupiti 2000 godine na području regije cca 107.000 tona zrna. Podmirila bi prema tome oko 75% svojih potreba sa pšenicom iz proizvodnje regije. (Predviđa se 2000 godine slijedeći otkup: 75,0% od proizvodnje društvenog, a 50,0% od proizvodnje na privatnom sektoru).

Proizvodnja od 180–190.000 tona, a otkup od 107.000 tona predstavljao bi u odnosu na današnje stanje proizvodnje 94.000 tona (1983.) i otkup 24.520 (1983.) veliki skok i u proizvodnji, otkupu i opskrbi Zagreba sa pšenicom.

Smatramo da su perspektive proizvodnje otkupa i potrošnje realne. Potrebno je da se predložene mjere i organizacija provedu od strane odgovornih stručnih i proizvodnih organizacija regije.

F. BIBLIOGRAFIJA

1. Bunjevac, S. 1984: Proizvodnja pšenice u Gornjoj Posavini – stanje i mogućnosti povećanja proizvodnje. Polj. Aktualnosti, 2, 1984 – Zagreb.
2. Dokumentacija Republičkog zavoda za statistiku za razdoblje 1975–1983.
3. Informacija o proizvodnji, žetvi i otkupu pšenice roda 1982 i 1983. Dokumentacija Privredne komore, Zagreb.
4. Nacionalni sastav stanovnika po općinama za god. 1971 i 1981. Stat. bilten br.727 i 1295, Beograd.
5. Organiziranost agroindustrijskog kompleksa zagrebačke regije i mogući pravci udruživanja. Materijali Privredne komore, Zagreb 1983.
6. Poljoprivredno zemljište kao osnovni faktor razvoja poljoprivredne proizvodnje i prehrambene industrije zagrebačke regije. Dokumentacija Privredne komore, Zagreb, 1982.
7. Potočanac, M. 1983: Variranje i struktura faktora priroda u proizvodnji pšenice 82. na Agroposavini, Ivanić Grad, Polj.aktualnosti, 1–2, Zagreb.
8. Preliminarna projekcija dugoročnog razvoja poljoprivrede SR Hrvatske do 2000 godine. Institut za ekonomiku i organizaciju poljoprivrede, Zagreb 1983.